

Guia pràctica d'avaluació de programes del tercer sector social

Autors: Miquel Àngel Alegre, Marçal Farré, Ramon Sabes i Federico Todeschini (Ivàlua)

Objectius de la guia

Oferir un **marc conceptual i metodològic** comú i bàsic que contribueixi a **motivar i orientar la pràctica avaluativa** de les entitats:

- ✓ Millorar l'avaluabilitat dels programes
- ✓ Més i millors avaluacions
- ✓ Aprofitament del coneixement i resultats de l'avaluació

Com ho hem fet?

Nivells d'atenció

- ✓ Conceptes clau
- ✓ Mètodes i tècniques d'avaluació
- ✓ Aplicacions i exemples

Aproximació

- ✓ Orientació pràctica
- ✓ Guia bàsica (amb recursos addicionals)
- ✓ Rigor metodològic (enfocaments i mètodes validats)

Com ho hem fet?

Col·laboracions

ENTREVISTES	GRUPS DE DISCUSSIÓ	
	ENTITATS GRANS	ENTITATS MITJANES
ATRA	Casal dels infants	ATRA
AMPANS	ABD	Fundació Esclerosi Múltiple
Plataforma Educativa	Fundació Pere Tarrés	Ser.Gi
Creu Roja	Plataforma Educativa	ACIDH
Fundació Joia	Fundesplai	El Redós
Intress	AMPANS	Dianova
	Suara	Càritas Girona
	Càritas Barcelona	Fundació Esclat
	Intress	Fundació Joia

Resultats

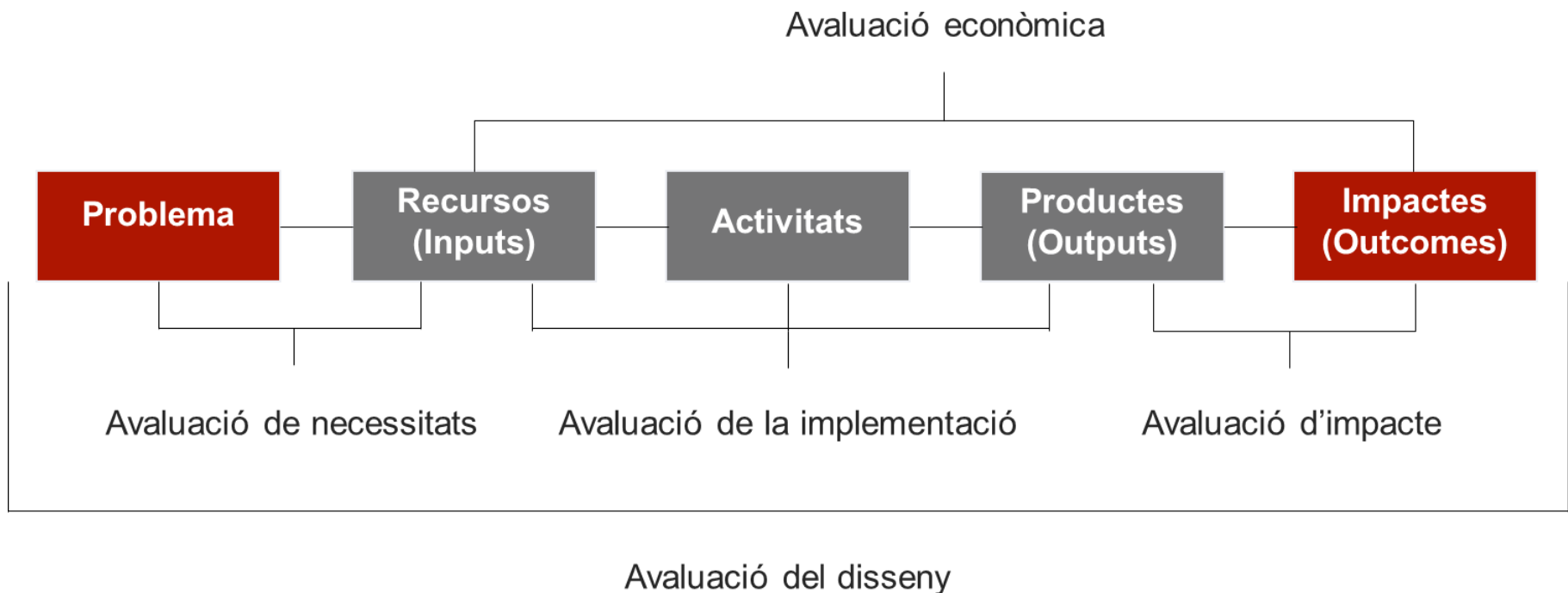
Capítols "autocontinguts", per tipus d'avaluació

Resultats

Capítols "autocontinguts", per tipus d'avaluació

Resultats

Estructura bàsica dels capítols

- ✓ Punt de partida i motivació
- ✓ Què vol dir avaluar [...] d'un programa
- ✓ Preguntes i focus de l'avaluació de [...]
- ✓ Mètodes per avaluar [...]
- ✓ Recursos
- ✓ Referències

Avaluació de necessitats

Preguntes que vol respondre:

- ✓ Quina és la magnitud, la distribució, les causes i les conseqüències de la problemàtica social?
- ✓ Quins tipus de serveis haurien d'utilitzar les persones que la pateixen? I quin n'hauria de ser l'ús?
- ✓ Quins serveis utilitzen a la pràctica i quina cobertura tenen?

Moment del cicle del programa:

- ✓ Anàlisi ex-ante, previ a la implementació (i al disseny) del programa
- ✓ Exercici continu, per adaptar-se a una realitat social i uns programes en canvi constant

Avaluació de necessitats: fases i preguntes

FASE 1. DEFINICIÓ I ANÀLISI DE LA PROBLEMÀTICA

- Quantes persones de la població de referència pateixen la problemàtica social?
- Quins factors distingeixen aquest col·lectiu de la resta d'individus que conformen la població de referència?
- Què provoca la problemàtica social?

FASE 2. ESTIMACIÓ DEL TIPUS I VOLUM DE SERVEIS NECESSARIS

- Quins tipus de serveis haurien d'utilitzar les persones que pateixen la problemàtica? Amb quina intensitat i/o freqüència?
- Han de ser aquests serveis diferents en funció de la gravetat de la problemàtica i/o d'altres característiques dels individus?

FASE 3. ANÀLISI DE LA RELACIÓ ENTRE NECESSITATS, DEMANDA I UTILITZACIÓ DELS SERVEIS

Polítiques en funcionament:

- Quantes persones que necessiten els serveis no els utilitzen?
- Quins factors determinen l'existència de necessitats no ateses? Barreres econòmiques?
- Desconeixement dels serveis? Altres factors?
- Hi ha llistes d'espera? Quina és la gravetat de la problemàtica dels que hi són?

Noves polítiques:

- Hi ha serveis privats que ja s'estan utilitzant per fer front a la problemàtica? I mecanismes de caràcter familiar, com ara transferències de renda o provisió informal d'atenció?
- Quantes persones utilitzen aquest tipus de serveis o mecanismes?
- Quins factors sociodemogràfics o d'altres tipus determinen la seva utilització?

Avaluació de necessitats (cont.)

Dades requerides:

- ✓ Dades sobre la magnitud i distribució de la problemàtica
- ✓ Característiques individuals i socials de les persones que la pateixen
- ✓ Dades sobre les característiques i cobertura dels serveis existents

Mètodes d'avaluació:

- ✓ Anàlisi de registres administratius
- ✓ Disseny i explotació d'enquestes
- ✓ Entrevistes i grups de discussió amb informants clau

Avaluació del disseny

Preguntes que vol respondre:

- ✓ Quina és la teoria del canvi del programa? Per què s'espera que funcioni correctament i tingui impacte?
- ✓ Els seus objectius, indicadors i sistemes d'informació del programa faciliten la seva avaluabletat?

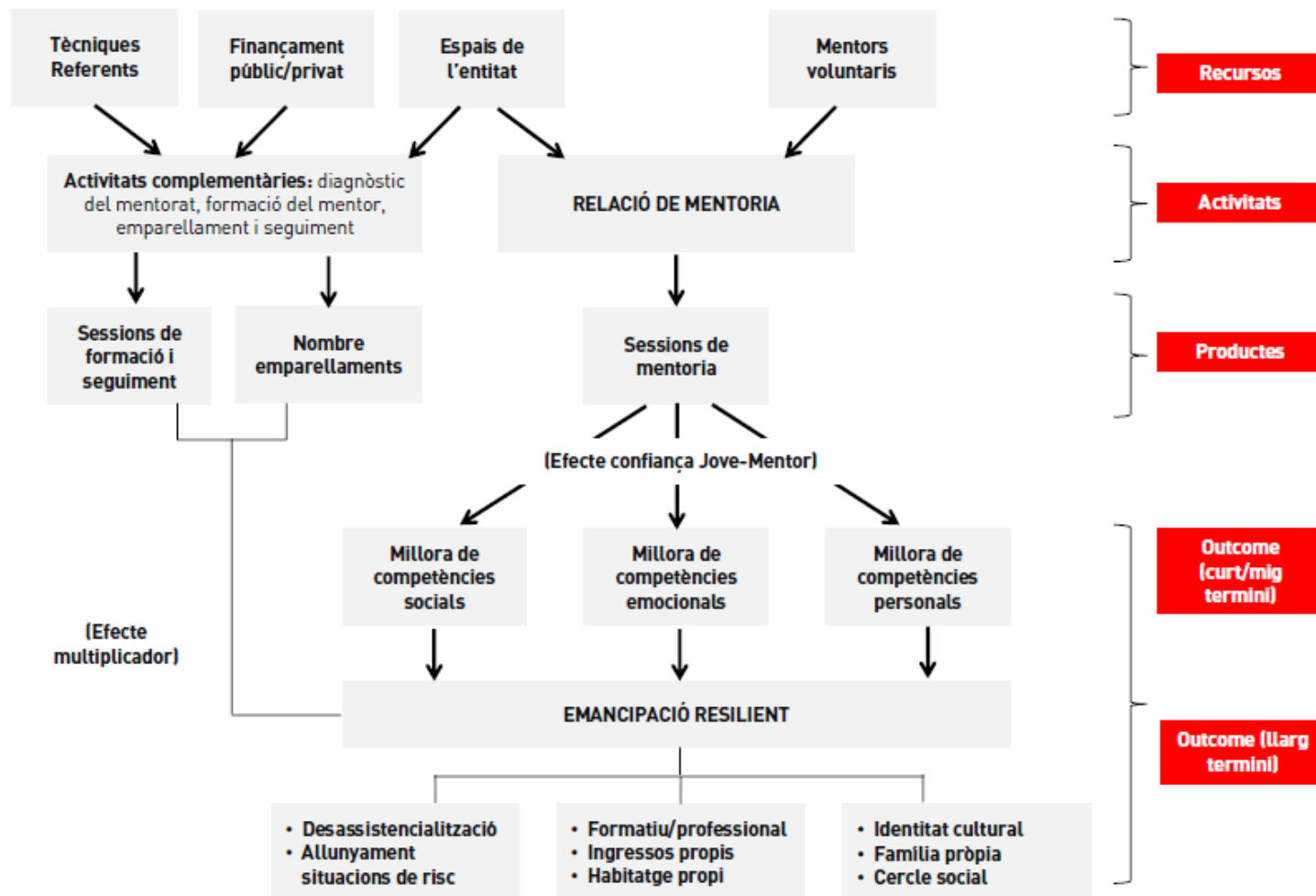
Moment del cicle del programa:

- ✓ Preferiblement, anàlisi ex-ante → increment perspectives d'èxit i avaluabletat
- ✓ Exercici ex-post, millores en el disseny de programes ja implementats

Model lògic: programa Referents

**Joves
tutelats i
ex-tutelats**

Avaluació del disseny (cont.)

Dades requerides:

- ✓ Característiques formals d'indicadors operatius i d'impacte
- ✓ Evidències d'implementació i impacte de programes similars
- ✓ Material documental i qualitatiu

Mètodes d'avaluació:

- ✓ Revisió d'evidències sobre funcionament i impacte ("què funciona")
- ✓ Altres mètodes: entrevistes i grups de discussió amb persones implicades en el disseny, estudi documental, observació directa de processos i activitats

Avaluació de la implementació

Preguntes que vol respondre:

- ✓ S'ha disposat dels recursos planificats i aquests han estat suficients? S'han realitzats totes les activitats previstes?
- ✓ El perfil dels usuaris es correspon amb el de la població diana? Quin ha estat el nivell d'ús i compleció del programa?

Moment del cicle del programa:

- ✓ Anàlisi ex-post, posterior (o en paral·lel) a la implementació, orientada a conèixer com el programa funciona a la pràctica
- ✓ Les preguntes d'implementació s'han de formular ex-ante, així com les condicions d'avaluabilitat

Avaluació de la implementació (cont.)

Dades requerides:

- ✓ Característiques individuals i socials de les persones usuàries
- ✓ Dades sobre recursos, activitats i productes resultants
- ✓ Aquestes dades poden provenir de registres administratius, d'informants clau o d'instruments de mesura específics

Mètodes d'avaluació:

- ✓ Revisió i anàlisi documental
- ✓ Anàlisi de registres (del programa o administratius)
- ✓ Disseny i explotació d'enquestes (inclou qüestionaris de satisfacció)
- ✓ Entrevistes o grups de discussió amb informants clau
- ✓ Altres: observació directe, opinió d'experts i estudis de casos

Avaluació de la impacte

Preguntes que vol respondre:

- ✓ Ha aconseguit el programa corregir la problemàtica i en quina mesura?
- ✓ Quins components de la intervenció són més efectius?
- ✓ Ha tingut els mateixos efectes sobre els diferents col·lectius atesos?

Moment del cicle del programa:

- ✓ Anàlisi ex-post, posterior (o en paral·lel) a la implementació, orientada a conèixer l'efectivitat del programa
- ✓ Les preguntes d'impacte s'han de formular ex-ante, així com les condicions d'avaluabilitat

Avaluació de la impacte (cont.)

Dades requerides:

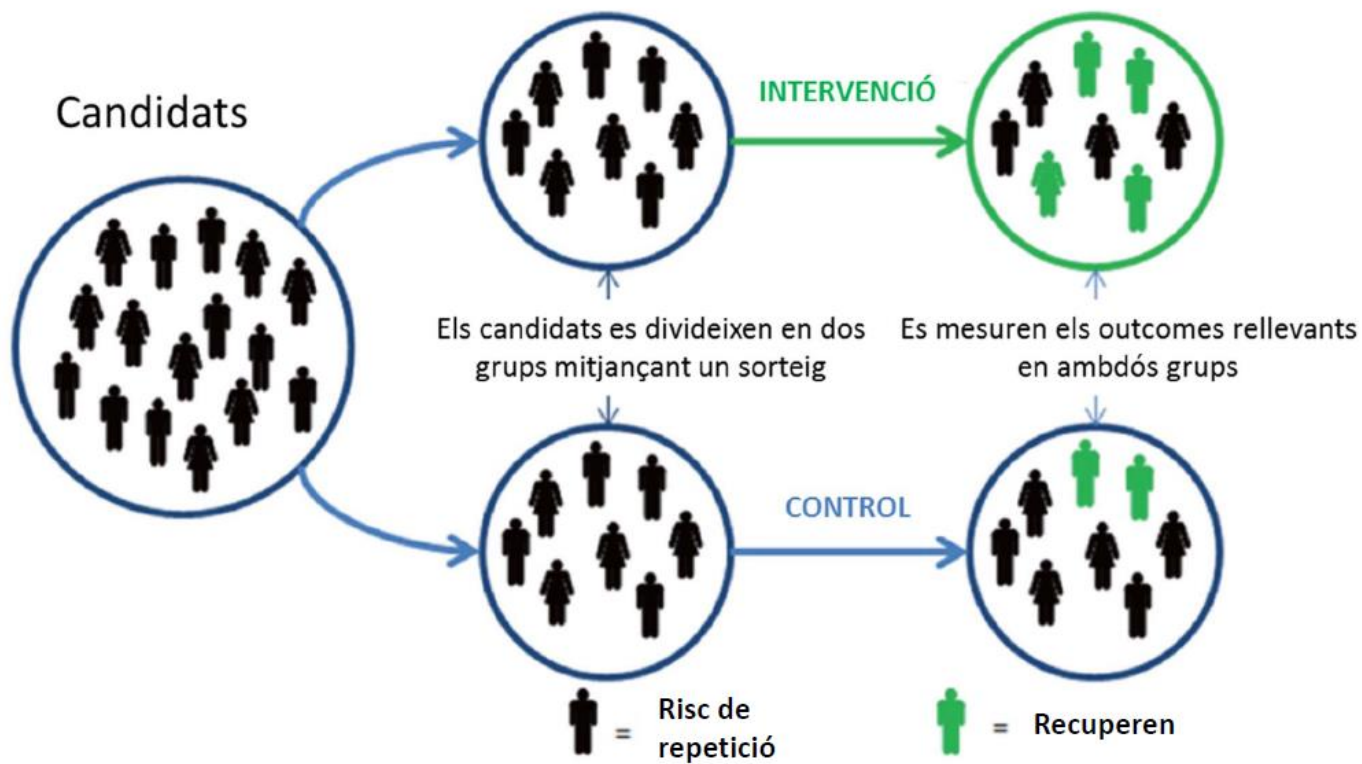
- ✓ Dades sobre outcomes rellevants (grup participants i grup control)
- ✓ Característiques sociodemogràfiques (participants i controls)
- ✓ Dades relatives al disseny i a la implementació del programa
- ✓ Factors de context que puguin influir l'outcome

Mètodes d'avaluació:

- ✓ Dissenys experimentals, amb assignació aleatòria de la participació (mètode més robust)
- ✓ Mètodes no experimentals:
  - Regressió discontinua
  - Dobles diferències
  - Emparellament (matching)

Avaluació de la impacte (cont.)

Mètode experimental: Programa de reforç escolar

Avaluació econòmica

Preguntes que vol respondre:

- ✓ Quin és l'esforç (cost) que implica un programa per assolir un determinat nivell de resultats?
- ✓ Quina és l'eficiència (relació costos-resultats) de les alternatives que es presenten per adreçar una mateixa problemàtica?

Moment del cicle del programa:

- ✓ Anàlisi ex-ante, per a programes en fase de disseny (escenaris plausibles)
- ✓ Anàlisi ex-post, posterior (o en paral·lel) a la implementació, orientada a valorar l'eficiència de les accions

Avaluació econòmica (cont.)

Dades requerides:

- ✓ Ex-ante, per a la modelització es requereixen evidències d'altres estudis sobre l'impacte i sobre l'ús de recursos
- ✓ Ex-post, es requereixen:
  - Dades d'impacte de la intervenció
  - Dades de l'ús de recursos de les alternatives considerades
  - Dades de costos unitaris, per a la valoració monetària dels recursos

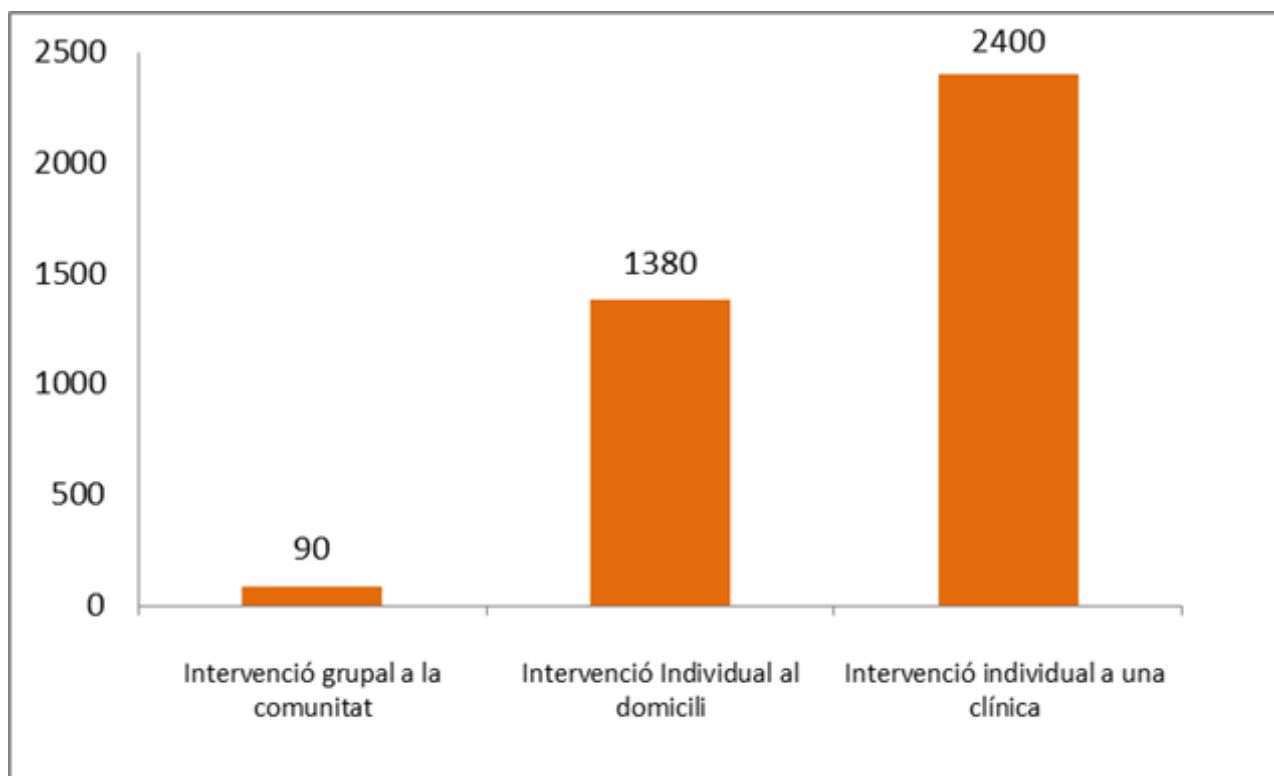
Mètodes d'avaluació:

- ✓ Anàlisi de minimització de costos (AMC)
- ✓ Anàlisi cost-conseqüències (ACC)
- ✓ Anàlisi cost-efectivitat (ACE)
- ✓ Anàlisi cost-utilitat (ACU)
- ✓ Anàlisi cost-benefici (ACB)

Avaluació econòmica (cont.)

Gràfic cost-efectivitat: programes de millora de la criança

Reflexions finals

- Innoveu, penseu en els programes com a hipòtesis, sigueu escèptics (no és una qüestió de fe) i **avalueu els vostres programes**
- **Fugiu de la il·lusió de l'exhaustivitat.** Prioritzeu programes i preguntes
- **Fugiu de la il·lusió d'un algorisme o model d'avaluació únic.** Generar coneixement és artesà
- **Penseu l'avaluació des del principi:** petits canvis en el disseny del programa i les bases de dades poden fer l'avaluació futura robusta, ràpida i barata

Guia pràctica d'avaluació de programes del tercer sector social

Autors: Miquel Àngel Alegre, Marçal Farré, Ramon Sabes i Federico Todeschini (Ivàlua)